

Quasi-kennis

Het studiehuis is fout, het klassikale onderwijs moet in ere hersteld worden. De opstandige generatie van weleer wil niet alleen meer gymnasiumklassen voor haar nazaten, het hele onderwijs moet terug naar af. Naar hun eigen AF wel te verstaan. Ideaal en referentiekader van de ontevreden 50+ers is het onderwijs van voor de mammoetwet; de tijd dat leerkrachten nog de gelegenheid kregen om een verhaal te vertellen, om kennis over te dragen. De nieuwe conservatieven moeten niets hebben van leren leren of aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen. Onderwijs hoeft niet leuk te zijn, onderwijs is cultuuroverdracht met een grote C...

Maar hoe zat het eigenlijk met de cultuuroverdracht op de middelbare scholen van hun en mijn tijd? Een HBS-b-er moest zestig boeken lezen, weet ik nog. Tien voor iedere vreemde taal en dertig voor Nederlands, vijf uit de middeleeuwen, vijf 17^e/8^e eeuw enz.enz. Op aanraden van de leraar Nederlands begon ik met Max Havelaar. Daar heb ik een jaar over gedaan. Niet omdat ik een hekel aan lezen had, maar ik kon de verhalen in dat boek niet plaatsen. Thuis hadden we dat soort boeken niet en op school werd je niet in deze wereld ingewijd maar er doorheen gedreven. Ik was een ijverige en leergierige leerling, dus ik heb die zestig boeken echt allemaal gelezen, maar er bleven slechts losse flarden hangen, anekdotes, betekeloze kennisbrokjes. Quasi-kennis waarmee je mooie rapportcijfers kunt halen, maar geen begrip, inzicht, doorzicht, overzicht. Vluchtige kennis, omdat de woorden en zinnen geen onderdeel worden van je denken, van je cultureel kapitaal. En dat gold eigenlijk voor heel veel schoolvakken. Op tienjarige leeftijd maakte ik al mijn eerste tijdschrift, met carbonpapier in een oplage van vijf voor de kinderen uit de straat, maar die journalistieke kwaliteiten en ambities werden pas ontdekt door de cheffin van mijn eerste kantoorbaantje. Heimwee naar de HBS is mij dus vreemd. Mijn indruk is juist dat het huidige onderwijs nog veel te veel op die oude HBS lijkt; in ieder geval vanuit het perspectief van de HAVO-leerling die ik de laatste jaren met haar huiswerk help.

Dat helpen met schoolzaken begon met werkstukken op de basisschool. Zij had thuis geen computer en geen ouders die daar 'verstand' van hebben. Schrijven is inmiddels mijn werk en daar heeft zij tot mijn grote genoegen veel van opgestoken, al vinden haar leraren soms dat ze zich te weinig aan hun schema's en instructies houdt. Intussen zitten we aan de wiskunde van HAVO-3 (nog steeds dezelfde sommen!), economie, geschiedenis, aardrijkskunde enz.enz. Vijftien losse vakken, net zo veel als ik had veertig jaar geleden. Ik verbaas me vaak over de hoeveelheid losse kennisbrokjes die zij in korte tijd kan opnemen, maar het is korte termijn geheugenwerk, merk ik een maand later. Ze komt regelmatig om in de schriftelijke overhoringen en de repetities, dat geeft stress en daar heeft de huiswerkbegeleiding soms ook onder te leiden. Op de goede momenten hebben we echter tijd en lukt het me om de woorden in het boek te verbinden met iets wat haar interesseert of waar ze zich iets bij kan voorstellen. Dat is veel meer dan haar belevingswereld in de zin van jongerenwereld, want dan zou ik als ouwe tante snel zijn uitgepraat. Het gaat over Nederland, Marokko en de muur in Palestina, verhalen van haar en mijn opa, natuurrampen, de geluidslekken in gehorige huizen, arm-rijk, de inhoud van allerlei beroepen, film, muziek, religies en wat er maar in mijn hoofd opkomt. Het is pure improvisatie, maar dat kan in een 1-op-1-situatie. Zij zegt dat ik de schoolvakken leuk maak en dat ze de stof zo beter kan onthouden. Ik denk dat onze gesprekken de schoolse kennis voor haar in een betekenisvolle context plaatsen, waardoor zij die zich echt kan toe-eigenen.

Leuk en zinvol onderwijs liggen dicht bij elkaar, beste studiehuis-kritici. Met verhalen vertellen, kom je er niet in een klas met 28 leerlingen. Kennisoverdracht is geen lege hoofden vullen, maar vergt interactie en begeleide leeractiviteiten. Terug naar het middelbaar

onderwijs van de jaren zestig betekent terug naar betekenisloze quasi-kennis; in ieder geval voor de leerlingen die thuis onvoldoende bijgespijkerd kunnen worden.

Joke van der Zwaard